

Politik Bilim

ÜSİMP 4. Ulusal Kongresi'nden Notlar (2)

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Konumuza devam ediyorum; bu adam aslında abesle iştigale devam ediyor, diye düşünmeyeceğinizi umut ederek...

Üniversite-sanayi işbirliğinin, bu iki kurumun doğalarındaki büyük farklardan dolayı, hemen her ülkede çok güç gerçekleştiğini ve bunun hâlâ böyle olduğunu söylemiş; ama, Türkiye'de karşılaşılan güçlüğü, gelişmiş sanayi ülkelerinde bugün karşılaşılmakta olan güçlüklerden katbekat daha fazla olduğunu vurgulamıştım. Niçin çok daha fazla?

Bilindiği gibi, ülkemizde de, üniversite-sanayi işbirliğini teşvik için yürürlüğe konmuş pek çok düzenleme var. Dikkati çeken en önemli nokta, bu düzenlemelerin, kaynağını bir kamu kurumundan alan belli bir **'kadro hareketinin'** ürünü olarak başlamış olmasıdır. O kamu kurumu '1990'lı yılların TÜBİTAK'ıdır; yani bir bilim kurumudur. Bu harekette başı çeken de akademik kökenli insanlardır ve onların bu kurumda göreve getirdikleri teknokratlar, uzmanlardır.

Yine bilindiği gibi, Türkiye'de sanayii ARGE'ye ve yenilikçi faaliyetlere yönlendirme arayışlarının, ülkenin **ulusal yenilik (inovasyon) sistemini** kurup geliştirmeyi öngören bir bilim ve teknoloji politikasında ifâdesini bulması da, 1990'lı yılların başlarına rastlar. Bu sistemin kurumlarından biri olan Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı'nın (TTGV) kurulması o dönemin ilk habercisidir. TTGV, sanayinin ARGE ve yenilikçi faaliyetlerine finansman imkânı sağlamak için kurulmuştu ve bu vakıf aracılığıyla uygulamaya konan program, sanayii bu faaliyetlerinde üniversiteyle işbirliğine yönlendirecek unsurlar da içermekteydi. Türkiye'nin en geniş kapsamlı, sanayie ARGE yardımı programı da 1995'te yürürlüğe konmuştu. TÜBİTAK'ta kurulan bir birimin (TİDEB) uygulamaya başladığı bu program da, sanayii üniversiteyle işbirliğine yönlendirecek özelliklere sahipti. Üstelik, aynı birimce uygulanmak üzere, **Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri**'nin kurulmasını teşvike yönelik bir program da 1996 Eylül'ünde yürürlüğe konmuştu.

Üniversite-sanayi işbirliğinin önünü açan bütün bu başlangıç programları o kadronun ürünüdür. Elbette, tek başlarına değil; örneğin, Hazine Müsteşarlığı'nın ve DTM'nin o dönemdeki kadroları en önemli yardımcılarıydı. Bu programlara sahip çıkıp hükûmetçe onaylanmasında etkin olan siyaset adamlarını da unutmamak gerekir. Ekleyelim, o kadroyu destekleyenler içinde sanayi kesiminden de unsurlar vardı; ama onlar, doğrudan sanayiciler değil, daha çok, sanayide rol almış, kamu kökenli, teknokratlardır. Kısacası, bu 'başlangıç' içinde Türk sanayiinin etkin bir rolü; kurumsal ağırlığı yoktur. Bütün bu uygulamalar, sanayinin talebiyle gündeme gelmiş değildir. Çünkü Türk sanayicisi, 1980'li yılların sonunda, henüz, iyi bir imalâtçı olmanın ötesinde, yeni tasarım, yeni ürün geliştirmek, ARGE yapmak, uluslararası pazarlarda kendi ARGE ve yenilikçilik gücüne dayanarak rekabet üstünlüğü kazanmak gibi bir ufka sahip değildir. Böyle bir ufkunuz yoksa üniversiteden ne talep edebilirsiniz; "mavi tulumunu çekip makinanın altına yatabilecek mühendis" yetiştirmesinden başka! Eğer, ARGE'ye, yenilikçiliğe yönelmiş bir sanayiniz yoksa, orada üniversite-sanayi işbirliği zâten tanımsızdır.

Bugün bile, Türkiye'de kurulu sanayi, defalarca yazıldı, teknolojiye egemen yabancı şirketlerin lisansı altında ve pek çok kritik alanda da onların ortaklığıyla üretim yapan; yetkinliği imalâtçılıkla sınırlı bir sanayidir. İstisnaî bir-iki sektör ya da kuruluş dışında, kendi ARGE ve yenilikçilik gücüne, kültürüne dayanarak yeni tasarım, yeni ürün geliştirebilen bir sanayi değildir. Onun içindir ki, Türkiye'de söz konusu işbirliğini gerçekleştirmek gelişmiş ülkelerdekilerden hâlâ çok daha zordur. Zâten, sanayii üniversiteyle işbirliği yapmaya yönlendirebilmek için dün olduğu gibi bugün

de uğraşan kadroların (onlara artık 'misyoner' diyorum) asıl dertleri de temelde sanayii ARGE'ye, yenilikçiliğe yönlendirebilmektir... Yönlendirebilseler, yol en azından yarılanmış olacaktır...

Gelecek hafta Türkiye'ye özgü zorluğun üniversitelerimizden kaynaklanan nedenlerine değindikten sonra, Kongre'nin mevcut programlarla ilgili değerlendirmelerine, öngörülerine yer vereceğim.

CBT. 01 Temmuz 2011